

Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

Actieplan Arbeidsveiligheid

Verder met Veiligheidscultuur

[SamenVeiligWerken.nl](https://www.SamenVeiligWerken.nl)

Geachte lezer,

Het **Actieplan Arbeidsveiligheid** (een initiatief van de beleidsdirectie Gezond en Veilig Werken) heeft in 2011 en 2012 een bont pallet aan instrumenten, campagnes en aanpakken opgeleverd waarmee bedrijven de veiligheidscultuur of het werknemersgedrag op de werkplek kunnen verbeteren. Er is natuurlijk geen standaard aanpak mogelijk die breed kan worden ingezet, omdat iedere sector een eigen cultuur kent op het gebied van arbeidsveiligheid. Binnen de campagne hebben dan ook verschillende sectoren gewerkt aan eigen instrumenten.

In deze brochure zijn alle soorten middelen verzameld en kort en bondig gepresenteerd ter inspiratie. Meer achtergrondinformatie is te vinden via links of via de partners die de middelen hebben ontwikkeld.

We zijn ons ervan bewust dat iedere sector een eigen aanpak nodig heeft. Toch kunnen de ontwikkelde middelen andere branches inspireren. Met handige tips, instrumenten en ervaringen kan deze brochure daarbij helpen. Want 80% van de ongevallen zijn het gevolg van onveilig handelen en die kunnen met veiligheidsbewustzijn en het juiste gedrag worden voorkomen.

Succes,

Actieplan Arbeidsveiligheid

Partners die hebben bijgedragen aan het Actieplan Arbeidsveiligheid zijn:

Stichting Arboww
Stichting Gezond Transport
EVO
Bedrijfschap Horeca en Catering
Stigas
Metaal 5xbeter
Hoofdbedrijfschap Ambachten
Syntens Innovatiecentrum
Stichting VeiligheidNL
CNV Jongeren
Hout- en meubelsector
Afvalbranche (StAA)
Prefab Betonproducenten (BFBN)
Installatie- en Isolatiebranche (OTIB)
Nederlandse Rubber en Kunststoffen (NRK)
Asbestsanering (VERAS, VVTB)
Inspectie SZW

Instrumenten

Onder de paraplu van het Actieplan Arbeidsveiligheid zijn door de verschillende partners diverse instrumenten ontwikkeld om specifieke problemen bloot te leggen en op te lossen. De instrumenten zijn relevant voor verschillende branches.

VeiligheidsIndex

Stichting Arbowe heeft met de VeiligheidsIndex (VI) een meet-instrument ontwikkeld waarmee bouwwerknemers zelf de veiligheid in hun bedrijf kunnen beoordelen. Hierdoor wordt het veiligheidsbewustzijn vergroot en het onderlinge gesprek gestimuleerd. De VI geeft zicht in de ontwikkeling van het bedrijf op het gebied van veiligheid.

■ Meer informatie: www.veiligheidsindexbouw.nl.

A-blad rolsteigers

Het A-blad rolsteigers bevat afspraken die werkgevers en werknemers in de bouw hebben gemaakt om het werken met rolsteigers zo veilig mogelijk te maken. Het A-blad bevat ook inspanningsafspraken die leiden tot een hoger veiligheidsniveau.

■ Meer informatie: www.arbowe.nl/werkgever/brochures/alle-brochures/a-blad-rolsteigers/.

StoryBuilder

De StoryBuilder (SB) is een webbased leerinstrument voor de preventie van ongevallen in de bouwsector. Gebruikers registreren (bijna) ongevallen en informatie zodat andere bedrijven hiervan kunnen leren. Door een analyse van gevallen ontstaat inzicht in de wijze waarop ongevallen kunnen worden voorkomen. Voor meer informatie kunnen bedrijven contact opnemen met Arbowe.

■ Meer informatie: www.arbowe.nl.

TOI-model

In de branchevereniging Rubber en Kunststoffen (NRK) krijgt het TOI-model (Techniek – Organisatie – Individueel) een centrale rol bij implementatietrajecten. Dit model gaat uit van het belang van de combinatie van technische, organisatorische en individuele aspecten bij het implementeren van beheersmaatregelen op het gebied van arbeidsomstandigheden. Door niet alleen een kwalitatief goed technische hulpmiddel aan te schaffen, maar ook naar de organisatorische en individuele aspecten te kijken, stijgt de kans dat hulpmiddelen ook daadwerkelijk worden gebruikt, aanzienlijk.

■ Meer informatie: www.nrk.nl, thema KAM en energie – Arbeidsomstandigheden.

Stappenplan 'gedrags- en cultuurverandering'

Binnen het Actieplan Arbeidsveiligheid is door het ministerie van SZW een stappenplan ontwikkeld dat bedrijven helpt bij het inzetten van een gedrags- en cultuurverandering in de organisatie. Het stappenplan bevat tips, voorbeelden en uitgewerkte methoden van aanpak.

■ Meer informatie: www.SamenVeiligWerken.nl.

Tien tips

Aan de hand van de ervaringen van de 22 bedrijven, branches en bedrijventerreinen die onder het programma Versterking Arbeidsveiligheid van het ministerie van SZW begonnen zijn met veiligheidsverbetertrajecten, zijn tien tips opgesteld. Deze tips kunnen bedrijven helpen om de arbeidsveiligheid binnen de organisatie te verbeteren.

■ Meer informatie: www.SamenVeiligWerken.nl.

Brochure en checklist 'Veiligheid tussen de oren'

De brochure 'Veiligheid tussen de oren' (van het ministerie van SZW) geeft een beeld van de initiatieven die bedrijven kunnen nemen om de arbeidsveiligheid te bevorderen. Daarnaast worden goede praktijken gepresenteerd. Ook is er een checklist opgesteld die aanknopingspunten biedt voor het gebruik van de brochure.

■ Meer informatie: www.SamenVeiligWerken.nl.

Bijeenkomsten en trainingen

Tijdens de campagne zijn diverse bijeenkomsten en trainingen georganiseerd om bewustzijn te creëren bij medewerkers en praktische tips en vaardigheden mee te geven. Uit de hoge bezoekersaantallen blijken dergelijke bijeenkomsten of trainingen zeer geschikt om arbeidsveiligheid op de kaart te zetten. Hieronder enkele voorbeelden.

Bijeenkomsten

Vereniging Afvalbedrijven

Binnen het Actieplan Arbeidsveiligheid zijn diverse regelingen opgezet om bedrijven te faciliteren met advies voor de verbetering van de veiligheidscultuur. De Vereniging Afvalbedrijven heeft met ondersteuning van de stimuleringsregeling 'Veilig Werken door Gedragsverandering' in 2011 bij 24 MKB-bedrijven gewerkt aan de verbetering van de veiligheidscultuur en het werknemersgedrag. Daarbij is veel aandacht besteed aan leiderschap en communicatie: wat zijn onze waarden en normen op het gebied van veiligheid, in welk gedrag willen we dat terugzien en hoe gaan we dit realiseren? Interactieve medewerkersbijeenkomsten, training van direct leidinggevenden in het effectief aanspreken van medewerkers en een workshop met de directie over hun betrokkenheid, maakten onderdeel uit van de aanpak.

■ Meer informatie: www.arbocatalogus-afvalbranche.nl.

'Veilig op de Hoogte'

Het Hoofd Bedrijfschap Ambachten (HBA) heeft eind 2011 het grote symposium 'Veilig op de Hoogte' georganiseerd. In de aanloop is via de vakbladen publiciteit gezocht en met nieuwsbrieven en persberichten en is ook het aantal websitebezoekers gestegen. De publiciteit heeft veel voor het symposium betekend.

■ Meer informatie: www.veiligopdehoogte.nl.

Verbetering veiligheidscultuur

Onder andere Syntens Innovatiecentrum en VeiligheidNL hebben bijeenkomsten georganiseerd om de verbetering van de veiligheidscultuur en de bredere sociale innovatie van de gehele bedrijfsvoering te behandelen. De bijeenkomsten waren vooral succesvol vanwege de hoge bezoekersaantallen en de effectiviteit waarmee op brancheniveau specifieke onderwerpen kunnen worden aangepakt. Syntens heeft ter verdieping van de informatiebijeenkomsten aansluitend ook individuele voorlichtingsgesprekken, scans van bedrijven, cultuurtrajecten, innovatietrajecten, 'leren van elkaar' kringen en innovatieclusters georganiseerd. Alles is erop gericht om de bedrijven te helpen bij cultuurverandering en sociale innovatie.

■ Meer informatie: www.syntens.nl/innoverenmetveiligheid/

Het is belangrijk dat bedrijven en brancheorganisaties zelf het initiatief nemen om voor hen belangrijke thema's en issues op de kaart te zetten. Gedurende deze campagne is de ervaring opgedaan dat het organiseren van bijeenkomsten zeer succesvol is.

Netwerkbijeenkomsten

Ook hebben de afgelopen jaren vele arboprofessionals deelgenomen aan de verschillende netwerkbijeenkomsten (AMC, Nissan, DAF, Sluiskil en TU-Delft) en de latere regionaal georganiseerde bijeenkomsten. Door het uitwisselen van ervaringen kunnen bedrijven elkaar helpen bij dergelijke cultuurveranderingen.

■ Meer informatie: www.samenviligwerken.nl/inhoud/samen-aan-de-slag/netwerkbijeenkomsten

Trainingen rubber- en kunststofbranche

In de Rubber- en Kunststofbranche worden trainingen georganiseerd voor directie, leidinggevenden en medewerkers. De trainingen bieden ondersteuning op het gebied van leidinggeven, bedrijfsculturele aspecten en gedragsveranderingstechnieken.

■ Meer informatie: www.nrk.nl

Trainingen installatietechniek

De sociale partners in de installatietechniek faciliteerden diverse trainingen waaronder: 'Hoe geef je een goede toolbox', 'Gedrag en cultuur voor OR en PVT', 'Communicatie op de werkvloer' en 'Communicatie op de werkvloer voor leidinggevenden en KAM-managers'.

■ Meer informatie: www.ii-mensenwerk.nl

Trainingen door verbetercoaches

5xbeter en de Prefab Betonproducenten (BFBN) ondersteunen respectievelijk metaal- en prefab betonbedrijven door verbetercoaches in te zetten. De verbetercoaches bezoeken een aantal keer bedrijven om praktische tips te geven waarmee bedrijven het veiligheidsbewustzijn kunnen verbeteren. De verbetercoaches rapporteren de ervaringen en delen die met andere coaches om zo tot betere aanbevelingen te komen.

■ Meer informatie: www.5xbeter.nl, www.bfbn.nl/verbetercoaches

Langere termijn trajecten

Een traject is een programma waarbij een onderwerp gedurende een bepaalde periode specifiek wordt aangepakt. Omdat het zich uitspreidt over een langere termijn, is er mogelijkheid voor herhalingen en dus om het onderwerp te laten landen.

‘Ladder- en steigertoppers’

Het Hoofd Bedrijfschap Ambachten organiseerde de ‘ladder- en steigertoppers’-roadshow voor hoogtewerkers. In een instructiewagen werd voorlichting gegeven met diverse filmpjes, opdrachten en bespreking van diverse hulpmiddelen.

■ Meer informatie: www.veiligopdehoogte.nl.

Best practices veiligheidscultuur

Het Opleidings- en ontwikkelingsfonds voor het Technisch Installatiebedrijf (OTIB) heeft een pilot veiligheidscultuur opgestart waarin best practices uit de branche worden gedeeld. Ook is OTIB bezig met de ontwikkeling van 5 nieuwe toolboxfilms waarin de focus ligt op veiligheidsgedrag en -cultuur. De toolboxfilms zijn online te bekijken.

■ Meer informatie: www.ii-mensenwerk.nl.

Praten over Arbeidsveiligheid

Het Bedrijfschap Horeca en Catering heeft in 2011 een pilot opgezet waarmee 247 horecaondernemers via een beschikbaar gekregen iPad met elkaar kunnen netwerken over actuele en belangrijke onderwerpen. Arbeidsveiligheid kreeg een plek binnen alle aandachtsvelden van de ondernemer. De bedrijfspiloot werd ondergebracht op het discussieplatform “Mijn Horeca”.

■ Meer informatie: www.mijnhoreca.nl.

Focus op gedrag en cultuur

Asbestsanering brancheorganisaties VERAS en VVTB zetten zich in voor verhoging van de arbeidsveiligheid door te focussen op gedrag en cultuur. Met behulp van tien asbestverwijderingsbedrijven is in kaart gebracht wat de belangrijkste factoren zijn voor onveilig gedrag en een onveilige werkcultuur. Met die informatie worden concrete hulpmiddelen (nog in ontwikkeling) voor veilig gedrag en een veilige werkcultuur ontwikkeld en getoetst.

■ Meer informatie: www.sloopaannemers.nl, www.vvtb.nl.

Campagnes

Binnen een campagne worden verschillende middelen ontwikkeld die specifiek gericht zijn op een bepaalde branche of thema. Een campagnematige aanpak betekent een combinatie van relevante middelen die elkaar versterken in het bereiken van het vooropgestelde doel. In het kader van het Actieplan Arbeidsveiligheid zijn verschillende campagnes opgezet om de veiligheidscultuur op de kaart te krijgen.

Hou 't veilig

Om het onveilig gebruik van machines een halt toe te roepen, is de tweejarige campagne 'Hou 't veilig' gestart. Met behulp van onder andere stickers, posters, een prijsvraag, lespakketten en een website worden medewerkers in de houtsector gewezen op het belang van machineveiligheid en aangespoord hier zorgvuldig mee om te springen. Onderdeel van de campagne is de verkiezing van de nieuwe Houtheld. De campagne loopt van september 2011 t/m februari 2013.

■ Meer informatie op: www.houtveilig.nl.

Bewust Veilig

Om de veiligheid op de werkvloer te verhogen ontwikkelde EVO de campagne 'Bewust Veilig'. De integrale campagne gericht op het management, teamleiders en werknemers bestaat uit trainingen en opleidingen, bijeenkomsten, een veiligheidstest en een psychologische test, een verbeterblad, een miniscan voor magazijnveiligheid, een trainershandleiding voor bedrijven en folders en flyers. Daarbij heeft EVO de 'Safety Generator' ontwikkeld. Oplossingen worden met ondersteuning van een EVO safety coach door de magazijnmedewerkers zelf bedacht zodat er betrokkenheid en draagvlak ontstaat. Inmiddels zijn na de zomer safetygenerators uitgevoerd in 20 bedrijven. Nu werkt EVO nog aan een ongeval- en registratiesysteem als onderdeel van integraal veiligheidsbeleid, een online risico- kosten-batenmodel intern transport, een aansprakelijkheidsverzekering gerelateerd aan een integraal veiligheidsbeleid.

■ Meer informatie: www.evo.nl/site/bewustveilig.

Alerta

'Alerta' is een gedragscampagne met als voornaamste doel de veiligheidsbewustwording vergroten en gedrag bespreekbaar maken. Met de interventie 'Alerta' kunnen bedrijven op een praktische manier aan de slag om de veiligheidscultuur te verbeteren. Onderdeel van de campagne is de beschermengel 'Alerta' die via de actiesite alledaagse voorbeelden geeft, maar ook zegt niet 24 uur per dag beschikbaar te zijn. Daarmee spreekt ze werkgevers en werknemers aan op hun eigen en gezamenlijke verantwoordelijkheid voor veiligheid. De interventie doorbreekt afhankelijkheidsgedrag, bijvoorbeeld tussen collega's onderling en maakt veiligheid op een sympathieke wijze bespreekbaar. Ook heeft Alerta een campagne specifiek gericht op machineveiligheid en heftruckrisico's.

■ Meer informatie: www.veiligheid.nl/alerta.

Sjaak

De Sjaak-campagne is gericht op gedragsinterventies en maakt via simpele taal en op een natuurlijke manier gedrag bespreekbaar. De campagne is specifiek aangepast voor de installatiesector, de horeca en de bouw. De Sjaak-campagne was in 2012 een van de genomineerden voor een Effie in de categorie bewustwordingscampagnes.

■ Meer informatie: www.werkveilig.nu.

Heftruckhelden

In 2011 startte Gezond Transport, EVO en Inspectie SZW de roadshow Heftruckhelden. Heftruckhelden bestond uit een carrousel van drie interactieve workshops voor alle werknemers die dagelijks in en rondom het magazijn werken. De Heftruckhelden roadshow brengt veilig werken in het magazijn op een leuke en prikkelende manier naar voren in zowel praktische als theoretische sessies. Inmiddels is een heftruckgame ontwikkeld en een 'train de trainer' workshop. Heftruckhelden heeft de Goede Praktijkencompetitie 2012 gewonnen.

■ Meer informatie: www.heftruckhelden.nl, www.gezondtransport.nl.

Altijd alert

Voor de agrarische sector ontwikkelde Stigas de campagne 'Altijd Alert'. De campagne bestaat uit 4 veiligheidskranten, een online veiligheidscheck, voorlichtingsbijeenkomsten met tools, tips en trucs voor veiligheid en vijf Youtube filmpjes.

■ Meer informatie: www.altijdalert.nl.

Mijn bedrijf, jouw bedrijf

Samen met Stigas ontwikkelde VeiligheidNL de campagne 'Mijn bedrijf jouw bedrijf' ter verbetering van de dialoog over veiligheid in de agrarische gezinsbedrijven. Vanaf najaar 2012 worden voor ondernemers in de agrarische sector uitwisselingsbijeenkomsten georganiseerd. Vanaf najaar 2012 werden voor ondernemers in de agrarische sector uitwisselingsbijeenkomsten georganiseerd.

■ Meer informatie: www.veiligheid.nl/homepage/werkveiligheidnl.

Werkbuddies in de metaal

Veilig en gezond werken in een bedrijf is de beste basis om jongeren weg te houden van bedrijfsongevallen. Het idee is dat 'Werkbuddies' met elkaar zorgen voor een veilige toekomst van het bedrijf. Oudere werknemers beschikken over een langdurige ervaring en praktische kennis. Jongere werknemers beschikken over waardevolle up-to-date kennis van school en kunnen snel anticiperen op nieuwe digitale en technische ontwikkelingen. De basis voor de interventie vormt een voorbereidend doelgroeponderzoek onder werkgevers, 5xbeter verbetercoaches en jonge werknemers. 'Werkbuddies' wordt vanaf januari 2013 samen met 5xbeter eerst uitgerold in de metaal.

■ Meer informatie: www.veiligheid.nl, www.werkveilig.nu.

Week van de veiligheid

In 2010 is 5xbeter gestart met het benadrukken van het belang van een goede veiligheidscultuur, middels de organisatie van een Week van de Veiligheid. In dit eerste jaar lag de nadruk op ieders eigen verantwoordelijkheid voor veilig werken. In 2011 lag de focus op de nieuwe aanpak voor goede begeleiding van nieuwkomers (jongeren, flexwerkers en anderstaligen). En in 2012 stond de week naast de introductie van de arbocatalogus machineveiligheid volledig in het teken van veiligheidscultuur en gedrag op de werkvloer.

■ Meer informatie: www.weekvandeveiligheid.nl.

Check je werkplek

Steunpunt RI&E heeft met de campagne 'Check je werkplek' via brand-, agressie-, til- en snijrisico's, de ondernemer emotioneel proberen te verleiden tot meer veiligheidsbewustzijn.

■ Meer informatie: www.checkjeworkplek.nl.

Lifeguards

CNV Jongeren zet jaarlijks een campagne op om jongeren veilig aan het werk te zetten tijdens hun vakantiewerk. Tijdens de 'LIFEGUARDS' campagne delen jonge en stoere medewerkers, goed getraind en volledig op de hoogte van de gevaren en de veiligheid hun kennis bij bedrijven waar veel vakantiewerkers te vinden zijn. Met de campagne 'Slippertje op je werk!' en een onderzoek naar de veiligheid van vakantiewerkplekken vestigde CNV Jongeren de aandacht op de meest voor de hand liggende gevaren op de vakantiewerkplek.

■ Meer informatie: www.facebook.com/CNVJLifeguards, www.vakantiebaantje.com.

Diverse acties

Brochures/boekjes/magazines

In december 2012 wordt aan het magazine 'Innoveer' van Syntens met een oplage van 55.000 een exclusieve bijlage toegevoegd van best practices die uit het project 'Innoveren met veiligheid' naar voren zijn gekomen.

Ludieke acties

De Installatie- en Isolatiebranche (OTIB) heeft ludieke acties ingezet, zoals een veiligheidsquiz of -smartlap van "De Hartelijke Dames" en het "Regietheater". Deze zorgen voor een vrolijke noot bij bijvoorbeeld toolbox-bijeenkomsten of andere meetings.

Toekomstige activiteiten

Nu ligt de bal bij bedrijven en organisaties zelf. Het Actieplan Arbeidsveiligheid is afgerond in december 2012, maar dat betekent niet dat dan de activiteiten zullen stoppen. Er zullen in 2013 en verder nog verschillende projecten doorlopen. Daarnaast is het natuurlijk de bedoeling dat de ontwikkelde instrumenten verder opgepakt, gebruikt en doorontwikkeld gaan worden!

De landelijke Infra hoofdaannemers zijn via hun arbonetwerk samen met Rijkswaterstaat en met ondersteuning van TNO bezig met het opzetten van een project c.q. ontwikkelen van een instrument waarmee ook het veiligheidsbewustzijn en de veiligheidscultuur van onderaannemers kan worden versterkt.

De Inspectie SZW gaat vanaf 2013 het onderwerp 'werknemersgedrag en veiligheidscultuur' sterker inzetten bij de inspectieprojecten.

De waardering voor het overdragen en uitwisselen van ervaringen in de aanpak van cultuurveranderingen is erg groot. Diverse private ondernemingen geven aan door te willen gaan met het organiseren van (regionale) netwerkbijeenkomsten.

Deze brochure is een uitgave van:

Ministerie van SZW
Postbus 90801
2509 LV Den Haag
T (070) 333 4444
F (070) 333 4400
www.rijksoverheid.nl
www.SamenVeiligWerken.nl

Concept, tekst en ontwerp

Porter Novelli
Mont Blanc Creative Assistance Group B.V.

Gratis uitgave

Rijksoverheid | Oktober 2012

Disclaimer

Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is niet verantwoordelijk voor informatie op websites van derden waarnaar in deze brochure wordt verwezen. Aan de tekst van de brochure kunnen geen rechten worden ontleend.